

Ontologie a gnoseologie

Studoval na FF brněnské univerzity obor filosofie a historie. Na katedře filosofie FF MU přednáší ontologii, gnoseologii, filosofii přírodních věd (fyziky, kosmologie), zejména problematiku antropocentrismu (subjekt a objekt v poznání a moderní fyzice, antropický princip v kosmologii aj.). Absolvoval jednoměsíční či jednosemestrové stáže na Burgundské univerzitě v Dijonu, Svobodné univerzitě v Bruselu, Institutu astrofyziky v Liège a v Maison des Sciences de l'Homme v Paříži.

Věnuje se především problematice vzniku a vývoje vesmíru v různých filosofických koncepcích. Podílí se (s J. Šmajsem) na projektu evoluční ontologie, k níž přispívá snahou uvést do souladu tradiční filosofické kategorie (prostor, čas, pohyb, látka, hmota) se současným stavem poznání fyziky a kosmologie.

Gnoseologický rozměr jeho úvah souvisejících s těmito snahami je charakteristický zájmem o proměnu tradičně chápaného postavení pozorovatele nezasahujícího do světa pozorování v pozorovatele účastníčného se zkoumaného světa. Úsilí v oblasti gnoseologie ohraničuje z jedné strany filosofickými důsledky problematiky měření v kvantové fyzice a z druhé metafyzickými závěry vtělenými v různé verze antropického principu, vše záramováno problematikou antropocentrismu v moderní vědě a filosofii.

Josef Krob studied philosophy and history at the Faculty of Philosophy of Masaryk University in Brno. He reads ontology, epistemology and the philosophy of natural sciences (physics, cosmology), particularly anthropocentrism (the subject and object in knowledge and modern physics, anthropogenic principle in cosmology etc), at the Department of Philosophy of the Faculty of Philosophy, Masaryk University. He passed through one-month or one-semester study stays at the Burgundy University in Dijon, Free University in Brussels, Institute for Astrophysics

in Liège and the Maison des Sciences de l'Homme in Paris. In the first place he follows issues associated with the various philosophical conceptions of the genesis and evolution of the universe. Together with J. Šmajs he is involved in the project of evolutionary ontology; his contribution is to bring the traditional philosophical categories (space, time, motion, substance, matter) into harmony with present knowledge in physics and cosmology. He confines his endeavours in the area of gnoseology on the one hand to philosophical consequences of measurements in quantum physics and on the other hand to metaphysical conclusions embodied in various versions of the anthropogenic principle, and all this framed up in anthropocentrism in modern science and philosophy.

Er studierte Philosophie und Geschichte auf der Philosophischen Fakultät der Masaryk-Universität in Brünn. Er ist auf dem Institut der Philosophie derselben Fakultät tätig, wo er Ontologie, Gnoseologie, Philosophie der Naturwissenschaften (der Physik und Kosmologie) vorträgt, besonders mit dem Rücksicht auf die Problematik des Anthropozentrismus (Subjekt und Objekt in der Erkenntnis und der modernen Physik, anthropisches Prinzip in der Kosmologie, u.ä.). Er absolvierte einmonatliche oder semestrals Aufenthalte auf der Burgund-Universität in Dijon, Freien Universität Brüssel, auf dem Institut für Astrophysik in Lüttich und Maison des Sciences de l'Homme in Paris. Er widmet sich vor allem der Problematik der Entstehung und Entwicklung des Alls in verschiedenen philosophischen Auffassungen. Mit J. Šmajs nimmt er auf dem Projekt der Evolution-Ontologie teil, wo er bemüht ist die traditionellen philosophischen Kategorien (Raum, Zeit, Bewegung, Stoff, Materie) mit der zeitgenössischen Lage der physikalischen und kosmologischen Erkenntnis zu harmonisieren. Die gnoseologische Ebene seiner Überlegungen wird durch die Interesse die traditionell verstandene Stellung des passiven Beobachters zu ändern charakterisiert; der Beobachter sollte an der erforschten Welt teilnehmen.

Das gnoseologische Streben wird einerseits durch die philosophischen Folgen der Messungen in der Kvantenphysik, andererseits durch die metaphysischen Schlußfolgerungen in verschiedenen Versionen des anthropischen Prinzips bestimmt. Das alles ist durch die Problematik des Anthropozentrismus in der modernen Wissenschaft und Philosophie eingrahmt.

Enseignant en qualité de maître de conférences au Département de philosophie de la Faculté de Lettres de l'Université Masaryk de Brno, où il a étudié la philosophie et l'histoire. Il enseigne l'ontologie, la gnoséologie, la philosophie des sciences (de la physique et de la cosmologie), la problématique de l'anthropocentrisme (du sujet et de l'objet) dans le processus de la connaissance en générale, dans la physique moderne et contemporaine en particulier, le principe anthropique en cosmologie, etc. Il a effectué des missions d'études à l'Université de Bourgogne à Dijon, à l'Université Libre de Bruxelles, à l'Institut de l'astrophysique de Liège et dans la Maison des Sciences de l'Homme à Paris. Il concentre son activité de chercheur surtout à l'étude de différents systèmes philosophiques dans leurs traitement de la problématique de l'origine et de l'évolution de l'Univers. Il participe (avec M. J. Šmajs) au projet de recherche sur l'ontologie évolutive en s'efforçant notamment de mettre en accord des catégories philosophiques traditionnelles (l'espace, le temps, le mouvement, la matière) avec les connaissances actuelles de la physique et de la cosmologie.

Il y joint des considérations gnoseologiques en étudiant comment on est arrivé à la transformation de l'observateur traditionnel, n'intervenant pas dans l'univers observé, en observateur y participant activement. Il délimite ses intérêts gnoseologiques par les conséquences d'ordre philosophiques tirées à la fois de la problématique fournie par les mesures dans la physique des quantas et par les conclusions d'ordre métaphysique, incluses dans les versions différentes du principe anthropique, tout cela sous l'angle de vue de la problématique de l'anthropocentrisme dans la physique et dans la philosophie contemporaines.

Bibliografie

- *Hledání času, místa, smyslu*, Brno: Masarykova univerzita, 1999.
- *Z dějin ontologie*, Brno, Masarykova univerzita 2001.
- *O francouzské filosofii*, (spoluautoři I. Holzbachová, P. Horák) Brno Masarykova univerzita, 1999.
- *Le temps et la question d'origine — le mythe, la philosophie et le principe anthropique* (spoluautor J. Horský), *Cosmic Space: Scientific, Philosophical and Theological Approaches*, St. Petersburg 1994, abstract.
- *Image de Gaston Bachelard dans Internet. La petite mosaïque des textes sur Bachelard d'Internet*. Cahier Gaston Bachelard, N°2, 1999.
- *Souvislosti evoluční ontologie*. In *Slovenská a česká filozofia na prelome tisícročia*. Prešov: FF PU, 1999.
- *Svět není, děje se*. Filosofický časopis 48, č. 5, 2000.
- *Jacques Merleau-Ponty — Josef Krob*. Rozhovor. Filosofický časopis, 48, č. 6, 2000.
- *Ontologické základy poznatelnosti*. SPFFBU, B 47, 2000.
- Petr Horák, Josef Krob, François Rivenc: *Filosofie po postmoderně*. Masarykova universita Brno – Université Paris I – Sorbonne, Brno 2001.